

Niemiecko-ukraińskie konsultacje międzyrządowe: bezpieczeństwo podstawą strategicznego partnerstwa

Lidia Gibadło, Kacper Sienicki

14 kwietnia w Berlinie kanclerz Friedrich Merz i prezydent Wołodymyr Zełenski wzięli udział w pierwszych od ponad 20 lat niemiecko-ukraińskich konsultacjach międzyrządowych. Ukraińskiemu prezydentowi towarzyszyło sześcioro ministrów: obrony, spraw zagranicznych, polityki społecznej i rozwoju, energetyki, gospodarki oraz środowiska i rolnictwa. Ostatnie tego typu spotkanie miało miejsce w 2004 r. Kolejne konsultacje mają się odbyć za rok na Ukrainie.

Efektem spotkania jest podpisanie deklaracji o partnerstwie strategicznym między RFN a Ukrainą opartym na trzech filarach: bezpieczeństwie, gospodarce i wymiarze humanitarnym (zob. Aneks). W trakcie wizyty zawarto również dziewięć umów międzyresortowych konkretyzujących działania w poszczególnych obszarach. Odrębnie przedstawiciele firm zbrojeniowych obu państw podpisali sześć memorandumów o współpracy. Przewidują one m.in. założenie dwóch spółek joint venture w dziedzinie dronów przechwytyjących, a także wspólną produkcję dronów średniego zasięgu oraz trzy projekty dotyczące rozwoju pocisków manewrujących i/lub balistycznych. Szczególną uwagę poświęcono współpracy w sferze analizy danych z pola walki – podpisany dokument w tym zakresie zakłada rozwój wspólnego systemu obejmującego analizę niemieckiego uzbrojenia użytkowanego przez Ukrainę oraz przekazywanie przez stronę ukraińską danych z systemu koordynacji działań bojowych DELTA i innych platform cyfrowych, które mają posłużyć do tworzenia modeli sztucznej inteligencji i narzędzi analitycznych.

Przy okazji konsultacji Niemcy ogłosiły pakiet wsparcia wojskowego dla Kijowa o wartości 4 mld euro, na który składają się głównie dostawy kilkuset pocisków PAC-2 do systemów obrony powietrznej Patriot o wartości 3,2 mld euro. Ponadto obejmuje on 36 wyrzutni do systemów obrony powietrznej IRIS-T za kwotę 182 mln euro oraz rozwój zdolności rażenia dalekiego zasięgu – w przypadku tego przedsięwzięcia przewidziano inwestycje w wysokości 300 mln euro.

Zawarcie partnerstwa strategicznego i reaktywacja mechanizmu konsultacji międzyrządowych świadczy o wzroście znaczenia współpracy z Ukrainą w niemieckiej polityce zagranicznej i bezpieczeństwa. Obecny rząd Merza uznaje wsparcie dla Kijowa za kluczowy element powstrzymywania Rosji, stąd podstawą tej współpracy jest obszar bezpieczeństwa. Szczególne zainteresowanie RFN budzi rozwój kooperacji zbrojeniowej.

Komentarz

- **Reaktywacja konsultacji międzyrządowych z Ukrainą potwierdza, że jednym z głównych celów polityki wschodniej Berlina jest rozwijanie współpracy z Kijowem.** Rząd Merza traktuje wsparcie dla niego jako blokowanie realizacji imperialnych ambicji Rosji wykraczających poza terytorium Ukrainy. Zaangażowanie w pomoc ma również umożliwić RFN odegranie jak największej roli w procesie pokojowym oraz odbudować jej wiarygodność jako partnera państw Europy Środkowej i Wschodniej. Niemcy chcą także zabezpieczyć udział swoich firm w odbudowie Ukrainy i zyskać dostęp do jej know-how, głównie w zakresie produkcji dronów.
- **Berlin konsekwentnie buduje swoją pozycję jako kluczowego partnera Ukrainy w obszarze bezpieczeństwa** poprzez kolejne dostawy uzbrojenia i sprzętu wojskowego (UiSW) oraz tworzenie mechanizmów konsultacji politycznych i kooperacji w przemyśle zbrojeniowym. RFN kontynuuje model wsparcia polegający na dostarczaniu UiSW własnej produkcji, udziale w natowskim mechanizmie PURL dostaw uzbrojenia zakupionego w USA, przekazywaniu komponentów do produkcji zbrojeniowej na Ukrainie oraz zacieśnianiu współpracy w produkcji dronów na terytorium Niemiec. Nieprzekazanie Kijowowi pocisków manewrujących Taurus mają kompensować niemieckie inwestycje w rozwój przez Ukrainę zdolności dalekiego zasięgu. Umacnianie statusu największego europejskiego donatora pomocy militarnej dla Kijowa jest możliwe dzięki zapewnieniu jej stabilnego finansowania. Reforma Ustawy Zasadniczej RFN z maja 2025 r. wyłącza finansowanie wydatków na szeroko pojętą obronność (w tym wsparcie wojskowe dla Kijowa) przekraczających 1% PKB z obszaru działania tzw. hamulca długu.
- **Przebieg wizyty Zełenskiego potwierdza, że Kijów – w związku ze zmniejszającym się zaangażowaniem USA – postrzega obecnie Niemcy jako najważniejszego partnera Ukrainy w zakresie wsparcia wojskowego w wojnie z Rosją.** Minister spraw zagranicznych Andrij Sybiha podkreślił przywództwo Berlina w tym obszarze wśród wszystkich sojuszników Kijowa. Status ten wynika z wartości pomocy udzielanej przez RFN: według danych Kilońskiego Instytutu Gospodarki Światowej Niemcy są drugim po USA państwem pod względem wielkości całościowego wsparcia dla Ukrainy przekazanego od 2022 r., szacowanego na ponad 25 mld euro. W 2025 r. Berlin przeznaczył ok. 9 mld euro na pomoc wojskową dla Kijowa. Chodzi m.in. o dostawy systemów obrony powietrznej, amunicji oraz dronów, a także finansowanie produkcji broni dalekiego zasięgu na Ukrainie. W 2025 r. rząd RFN zaprzestał upubliczniania szczegółowych danych dotyczących rodzajów uzbrojenia dostarczanego Ukrainie oraz jego wartości.
- **Konsultacje w Berlinie były częścią tournée dyplomatycznego Zełenskiego w Europie – w kolejnych dniach ukraiński przywódca odwiedził Norwegię, Włochy i Holandię.** Celem wizyt jest mobilizacja partnerów do kontynuowania wsparcia ukraińskiego wysiłku wojennego, zwłaszcza w zakresie systemów obrony powietrznej i pocisków do nich, których brak jest szczególnie odczuwany z powodu zaangażowania USA, dotychczas ich kluczowego dostawcy, w wojnę z Iranem.
- **Podpisane porozumienia oraz zdominowanie spotkania w Berlinie przez tematy współpracy zbrojeniowej świadczą o staraniach Kijowa, by uzyskane w toku wojny z Rosją kompetencje wykorzystać do osiągnięcia celów politycznych.** Doświadczenie

bojowe ukraińskiej armii oraz know-how w zakresie użycia przede wszystkim systemów bezzałogowych Kijów traktuje jako argument mający przekonać partnerów zachodnich o nieodzownym włączeniu Ukrainy do udziału w europejskim systemie bezpieczeństwa. Rozwijanie współpracy zbrojeniowej poprzez tworzenie spółek joint venture z partnerami zachodnimi Kijów postrzega jako szansę nie tylko na pozyskanie dostaw finansowanych przez nich dronów na Ukrainę, lecz także na powiązanie ukraińskiego przemysłu zbrojeniowego z zapewnianiem bezpieczeństwa państwom europejskim. Zaangażowanie Berlina na tym polu ma stanowić wzór dla pozostałych partnerów Kijowa.

- **Z ukraińskiej perspektywy relacje z Niemcami odgrywają decydującą rolę w procesie integracji europejskiej**, pozostającej jednym z głównych celów polityki zagranicznej Kijowa. Stawia on w tym względzie na rozwój relacji dwustronnych z kluczowymi stolicami, zakładając, że dalszy postęp na drodze do akcesji do UE zależeć będzie w większej mierze od decyzji politycznych niż od rzeczywistego stanu wdrażania reform. Ukraińscy politycy oczekują, że po spodziewanym odblokowaniu przez nowy rząd w Budapeszcie otwarcia kolejnych etapów negocjacji akcesyjnych proces ten przyspieszy. Jednocześnie są oni świadomi, że niektóre państwa niechętnie rozszerzaniu UE mogą przestać zasłaniać się postawą Węgier i zacząć otwarcie blokować lub opóźniać integrację Ukrainy. W optyce Kijowa stanowisko Berlina będzie miało istotne znaczenie w przełamywaniu ich sprzeciwu.

Aneks. Najważniejsze zapisy deklaracji o strategicznym partnerstwie pomiędzy Niemcami a Ukrainą

Piętnastostronicowy dokument składa się z dwóch części, przy czym drugą stanowi spis, w którym wyszczególniono konkretne zobowiązania i porozumienia. W części pierwszej podkreśla się motywy podniesienia relacji bilateralnych do poziomu partnerstwa strategicznego – kluczowym jest trwająca pełnoskalowa agresja Rosji na Ukrainę. Nadrzędny cel to zapewnienie trwałego pokoju na Ukrainie wraz z „mocnymi, wiarygodnymi i prawnie wiążącymi gwarancjami bezpieczeństwa” dla niej. RFN potwierdziła też wsparcie integralności terytorialnej Ukrainy w granicach uznanych przez społeczność międzynarodową oraz jej wolności i suwerenności. Wymieniono trzy kluczowe obszary współpracy: bezpieczeństwo, gospodarkę, wymiar humanitarny.

Ustalenia w obszarze bezpieczeństwa stanowią główną i najobszerniejszą część ukraińsko-niemieckich konsultacji oraz podpisanych porozumień. Strony stwierdziły, że w 2026 r. Niemcy stały się najważniejszym bilateralnym partnerem Ukrainy. Berlin i Kijów zobowiązały się do prowadzenia regularnych konsultacji strategicznych dotyczących bezpieczeństwa oraz uruchomienia mechanizmu konsultacji na wysokim szczeblu. RFN i Ukraina będą rozwijać inwestycje w sektorze zbrojeniowym w taki sposób, aby „odpowiadało to statusowi Niemiec jako kluczowego donatora Ukrainy w sensie wojskowym i finansowym”. Strony zobowiązały się do wzmocnienia kooperacji zbrojeniowej przede wszystkim w obszarach obrony powietrznej, dronów, rakiet krótkiego zasięgu i amunicji. Niemcy popierają integrację Ukrainy z UE, ale jej tempo ma być uzależnione od postępów Kijowa w procesie akcesyjnym. Opowiadają się za natychmiastowym otwarciem wszystkich kłastr negocjacyjnych. Berlin będzie również wspierał wypracowywanie w NATO konsensusu w sprawie członkostwa Ukrainy.

W obszarze gospodarki RFN zobowiązała się do uruchomienia nowych funduszy dla Ukrainy w ramach pomocy rozwojowej w takich obszarach jak: odbudowa gospodarcza i społeczna, mieszkalnictwo, transport, ciepłownictwo, energetyka rozproszona, zarządzanie wielopoziomowe oraz samorząd lokalny zgodnie z zasadą pomocniczości. Strony uzgodniły stworzenie nowej grupy roboczej ds. gospodarki i handlu. Jako dziedziny współpracy wymieniono także cyberbezpieczeństwo, rolnictwo, wodór, biometan oraz surowce krytyczne. RFN i Ukraina wzmocnią też kooperację w zakresie cyfryzacji, szczególnie usług administracji publicznej.

W wymiarze humanitarnym Berlin i Kijów zadeklarowały pogłębienie współpracy w obszarach m.in. zdrowia, mieszkalnictwa, programów edukacyjnych oraz reintegracji weteranów. Zobowiązano się do koordynacji powrotów ukraińskich obywateli z Niemiec do kraju. Ponadto strona niemiecka wyraziła explicity oczekiwanie ograniczenia przez Kijów liczby mężczyzn w wieku poborowym opuszczających Ukrainę (od września do grudnia ub.r. po raz pierwszy przybyło do RFN z tego państwa więcej mężczyzn niż kobiet). W Berlinie otwarto biuro kontaktowe mające ułatwić dobrowolne powroty. Kontynuacji procesu decentralizacji administracji ukraińskiej ma służyć wsparcie dla współpracy samorządów. Strony zadeklarowały również organizację Bilateralnego Sezonu Kulturalnego Ukraina–Niemcy w latach 2027–2028.

Najważniejsze postanowienia konsultacji międzyrządowych

Bezpieczeństwo:

- Umowy dotyczące dostaw: pocisków PAC-2 GEM-T do systemów obrony powietrznej Patriot; 36 wyrzutni do systemów obrony powietrznej IRIS-T SL; dronów uderzeniowych dalekiego zasięgu Anubis oraz średniego zasięgu Seth-X.
- Prowadzenie regularnych konsultacji w zakresie polityki bezpieczeństwa, obrony oraz przemysłu zbrojeniowego między resortami spraw zagranicznych i obrony.
- Utworzenie Niemiecko-Ukraińskiej Grupy Roboczej ds. Przemysłu Zbrojeniowego.
- Utworzenie grupy roboczej resortów spraw wewnętrznych Ukrainy i RFN ds. wymiany doświadczeń w zakresie przeciwdziałania systemom bezzałogowym.
- Intensyfikacja współpracy na rzecz wsparcia Ukrainy w procesie przystąpienia do Unii Europejskiej, zwłaszcza w obszarze reform.
- Zagwarantowanie roli Niemiec, w ścisłej koordynacji z innymi partnerami europejskimi, w procesie pokojowym – w celu osiągnięcia sprawiedliwego i trwałego pokoju oraz zapewnienia wiarygodnych i prawnie wiążących gwarancji bezpieczeństwa dla Ukrainy poprzez Koalicję Chętnych oraz we współpracy ze Stanami Zjednoczonymi.

Gospodarka, innowacje i odbudowa:

- Ustanowienie Niemiecko-Ukraińskiej Grupy Roboczej ds. Gospodarki i Handlu pomiędzy ministerstwami ds. gospodarczych.
- Przekazanie przez RFN dodatkowych 233 mln euro na współpracę rozwojową z Ukrainą.
- Otwarcie biura oddziału Ukraińskiego Przemysłu Obronnego (UDI) w Berlinie.

- Zwiększenie współpracy w zakresie biometanu i wodoru, np. poprzez działania biura dyplomacji wodorowej na Ukrainie, w tym organizację pierwszej konferencji wodorowej we Lwowie (jesień 2026 r.).
- Wzmocnienie kooperacji w dziedzinie cyfryzacji, w szczególności w obszarach GovTech oraz ekosystemów cyfrowych, mające na celu wdrażanie wspólnych projektów i programów.

Wymiar humanitarny:

- Zainwestowanie do 2029 r. ponad 110 mln euro w odbudowę i reformę ukraińskiego systemu szkolnictwa wyższego i nauki.
- Organizacja Sezonu Kulturalnego Ukraina–Niemcy w latach 2027–2028.
- Inauguracja Centrum Jedności (Unity Hub) w Berlinie, którego celem jest podnoszenie kwalifikacji zawodowych obywateli Ukrainy.
- Otwarcie konsulatu generalnego Ukrainy w Dreźnie.
- Powołanie wspólnej grupy roboczej pomiędzy niemieckim Ministerstwem Spraw Wewnętrznych a Ministerstwem Polityki Społecznej Ukrainy ds. ułatwiania powrotu i integracji Ukraińców.